

נייע יידישע

פעסטער צייטונג

דיעזעס בלאטט ערשיינט דריימאל וואָכענטליך פֿונטאג, מיטטוואַך אונד פֿרייטאג אונד האַפטעס פֿיר עסטער־טאָג אונד נאָכערדיג 8 גולדען, האַלבערדיג 4 גולדען, פֿיערטעל־יעהריג 2 גולדען, פֿירס אויסלאַנד נאָכערדיג 10 גולדען, האַלבערדיג 5 גולדען, פֿיערטעל־יעהריג 2 גולדען.

אויף די עזע צייטונג קאָנן מאַן יעדען טאָג פֿרענען ערירען, דער פֿונקטיוואַנס, ערשטן בע- זינגט מיט דעם עסטאָנע דעס זיכטען בלאַטעס. דאָס דערקאַפּען בעפֿינדעט זיך אין דער בוכהאַנדלונג דעם מאָרין בוריאָן, בודאַ-עסטס (פֿאַרקאָנטרוויר), יאָרין מאַן אויך דאָס פֿונקטיוואַנס אַנט-געדער צו זענען בעליבע.

Budapest, den 4. November 1885. פֿעסט מיטטוואַך, כו השון ה'תרמ"ו. צווייטער יאָרהאַנג. Nr. 126.

דיאָ פֿילאָסאָפֿיע און קאָנסטאַנטאַניאַפֿעל.

דיאָ פֿילאָסאָפֿיע! וואָס דיאָ האָהען הערען און דיאָ האַנד נעהמען, דאָס נעהט נייע אַרדענטליך פֿאַן שטאַטען, וואָס לאַנגע שפּריכט מאַן שאָן פֿאַם צוזאַמענשטריכע דער פֿילאָסאָפֿיע-קאַנפֿעריען אין דער טורקישען היפּטשאַטאַר! וואָס לאַנגע פֿער- זיכערט טאָן שאָן, דאָס אונטער זאַמטליכען גראַם- מאַכטען בעצוגליך איהרעם פֿאַנגעהענס אין דער אַט-רומעלישען פֿראַגע בערייטט דיאָ אינמיטטהען- טע פֿעראַיינבאַרונג געמאַכטען וואַרדען! ניכטס פֿאַן אַלל דעם איזט ריכטיג! אין דער פֿאַרלעטעטען (פֿרייטאג) נומער דער "נייען יידישען פעסטער ציי- טונג" האַט אונזער בעלגראַדער קאַרעשפּאַנדענט דיאָ אַנזיכטען ערשיינען דען הייטען צווי- שען דען גראַם-מאַכען מיט פֿעלעם שטאַפּליקע געקענצייכענט. ער וויען נעמליך אַררופּן הײן, דאָס עסטער־טאָג אונטער, דייטשלאַנד אונד רוסלאַנד פֿיר דיאָ וויעדערהערשטעללונג דעם פֿרייהאַל-אַינ- צושטאַנדעס אויף דער באלקאַנ-האַלב-אינ- זעל זינד, וואָהערענד ענלאַנד, פֿראַנקרייך אונד אי- טאַליען דער געוואלטזאַמען לאַזרייטונג אַט-רומע- ליענס פֿאַן בולגאַריען ניכטס בייפֿעלליכען מאַ- גען! אונד וואָס אונזער קאַרעשפּאַנדענט עס אים פֿאַרהינגן פֿאַרקונדעטע זאָ איזט עס דען אויך! נאָך מעהר! עס ווירד זאָעכען אים לאַנדאָן געמעלדעט, דאָס ניכט בלאָס דיאָ רעגירונג אין לאַנדאָן, זאָ- דערן דיאָ קאַנינג וויקטאָריאַ וועלכט עס ניכט צוגעבען ווילל, דאָס גענען דען פֿירסטען אַלעקסאַנדער פֿאַן בולגאַריען איהרענד וועלכער דרוק געאַכט ווערדען! דער יינגערע ברודער דעם פֿירסטען אַלעקסאַנדער האַט יאָ בעקאַנטליך פֿאַר- וועניגען מאַנאַטען איינע טאַכטער דער קאַנינג-וויק- טאָריאַ געהייראַטעט. אונטער אַלען איהרען שוועגערזאָהנען לעבט דיאָ קאַנינג וויקטאָריאַ עכען דען יינגסטען אים מיסטען, עס איזט דעמאָך נאָר קיין וואַונדער, ווען זיאָ דען ברודער איהרעם געליבטען שוועגערזאָהנעם, נעמליך דען פֿירסטען אַלעקסאַנדער פֿאַן בולגאַריען, בעצוגליך ווען דיאָ האַנד-שטייבעס אַט-רומעליען מיט פֿאַללעס נאָכדרוקע אונטערשטיצט. זיאָ ווילל דאָהער אין דיאָ געוואלטזאַמען לאַזרייטונג אַט-רומעליענס פֿאַן בולגאַריען דורכאויס ניכט ווילליגען! — אַבנעזעהען אַלזאָ דאָס, דאָס אויך דער נייע ענגלישע מינס- טער-פֿאַרזידענט לאָרד סאַליס בורג אים פֿאַ- ליטישען גרינדען דיאָ פֿעראַיינונג אַט-רומע- ליענס מיט בולגאַריען ווינשט, ווילל די עזע נעמליך, וואָס בערייטט דערפֿאַנגעהאַבען, אַהנע רוס- לישען איינפֿלוס צושטאַנדע געקאַממען, דאָ מיטט זיך אין דיאָ אַנגעלענעהייט נאָך דאָס פֿער- וואַנדטשאַפֿטליכע אינטערעסע דער ענגלישען קא- נינג וועלכע דעם פֿירסטען אַלעקסאַנדער, אַלס דעם ברודער איהרעם שוועגערזאָהנעם, אַלען מאַגליכע שטיין אַנגעזעהען זאַכטען ווילל. — עס איזט אַלזאָ נאָך אַלל דעם פֿראַגליך, אָב אונטער זאָלכען אומ- שטאַנדען איינע פֿעראַיינבאַרונג צווישען דען גראַם- מאַכטען בעצוגליך דער קאַסאַר-רומעלישען פֿראַגע איבערהויפּט רעכט דענקבאַר איז!

ג' י"ש, 3. נאָוועמבער, וואָ בעקאַנט, בע- פֿאַנד זיך קאַנינג ביהער היער אים היפּט- קוואַרטירער, היינט איזט זיינע מאַיעסטאַט נאָך פֿיר אַט אַבנערייט אונד ציאר בעליטעט פֿאַם שפּעך דעם גענעראַלשאַטאַב, דעם אָבערסט פֿע- ט. ראָוויטש, דער בעפֿעהל צום אַנגריפֿע אויף דיאָ בולגאַרען איזט בערייטט און אַל- לע דיוויזיאָנס-קאַממאַנדאַנטען ערטהיילט וואַרדען! עס שיינט אויסגעמאַכט, דאָס דיאָ סערבישען טרופֿפען אים 4. די עזעס (היינט) דיאָ בולגאַרישען גרענצען איבערשטייטען ווערדען!

ב' ע' ל' ג' א' ד' 3. נאָוועמבער, איינע זענדונג פֿאַן פֿעריציגטוויינענד געוועהרען פֿיר דיאָ סערבישע אַרמעע נעכטס איינעם גראַסען טהייל דער און ברייגן בעשטעללען מאַנטרס-סאַרטען איזט איינגעטראָ- פֿען, דיאָ צענלינגע דער מיליטאַר-אַקאַדעמיע, זאָוואַ אַללע רעזערווע-מיליטאַר-בעמאַטען דער פֿער- פֿעלענס, אונד קאַנאַלי-בראַשע זינד צור אַרמעע אַבגעקאַממען, דיאָ מעלדונג, דאָס סערביען אונטער אַללען אומשטאַנדען נאָך דעם "שליס דער קאַנפֿעריען דען קריגע בעניגען ווערדען, האָט אַל- געמינע איפֿרעגונג אין דער בעפֿאַללענע הער- פֿאַרגערופֿען.

ז' א' ב' ה' י' 9. נאָוועמבער, דיאָ היער וואָה- נענדען סערבישען אונטערטאָנען ווערדען היפּטע- וויזע צוזאַמענגעטריבען אונד פֿאַן דער בולגאַרי- שען פֿאַליציאַ אויך דער באַרבאַרשעטע וויזע געשלאַגען, צעהן ביז צוואַנציג ביוואַפֿעטע בול- גאַרען איבערפֿאַללען איינען איינציגען סערבען אונד פֿייעלען איהן זאָ לאַנגע, ביז ער נאָך איין לעבענס- צייכען פֿאַן זיך ניכט, דיאָ פֿאַליציאַ שאַנט זעלבסט- אונטערזינד סערבישע קינדער אונד וויבער ניכט, דיאָ מאַרטערט דעוועלבען אונד שלאַנט זיאָ צו קריפּ- פֿעלן, זאָ דאָס דיאָ געפֿינגטען פֿיר איהר לעבען לאַנג אַרייטס-אונטערזינד ווערדען.

ז' א' ב' ה' י' 3. נאָוועמבער, פֿירטס אַלען, סאַנדער האַט דען בעפֿעהל ערטהיילט, און דען פֿערשטען צונגען טאַג אונד נאָכט צו אַרבייטען, ביאָ דען גרענע-אַרטען קלייט צו- ר א אונד סעליטשע זינד בערייטט שונצען איינפֿונדפֿען, ביאָ צאַרי בראָד אונד דיר- גאַמאַן אַרבייטען איבער 5000 מאַנן! ענעזען ווערדען דיאָ שטעללינגען און דער אומגעבונד דער שטאַדט ווידרייגן בעפֿעסטונג. — איינע אַמט- ליכע ערקלאַרונג דעם בולגאַרישען מיניסטערס דעם איינפֿונדעטען אויסאַנאַנדער, דאָס דער אַינפֿאַלל דער סערביען און בולגאַריען אַלס פֿאַללענדע- טע ווערדען זאָכע בעראַכטעט ווערדען מיט- טע! דיאָ סערבען האַטטען יאָ אין דער נאָכט פֿאַם 21. אָקטאָבער איינען טהייל דעם בולגאַרישען גרענע-אַרטעס קליסראַ בעזעטצט אונד האַבען זיאָ זיך ערסט אים, 25. אָקטאָבער פֿאַן דאָרט ווערדער צו- ריקגעצאָגען, עס ליגעט מיטווען קלאַר אויף דער האַנד, דאָס דיאָ סערבען דען קריגע בעניגען הא- בען! (אונזערע לעזער ווערדען זיך וואָהל עראַני- גען), דאָס דער אינפֿאַלל דער סערביען אויף בולגאַרישען געביטע צווינערצייט געמעלדעט, גליך דאָרויף אבער ווערדער איינפֿאַללענט וואַרדען, אונ- זער בעלגראַדער קאַרעשפּאַנדענט יעדאָך טעלע- גראַפֿישע אונס דאַמאַלס, דאָס דער אינפֿאַלל סער- בישערזייטס, טראַמפּין אַללען אַבליינגענס, ווירקליך

שטאַטסגעזעצן פֿונדען האַבען, דאָך צאַנגען זיך דיאָ סערבען אַט נאַכטען טאַג, אויף אַנאַרמטען עס טעט ער ייב-אונג אַרנס, וועדער צוריק, אים אָבער דעפֿעטע ערזעהען נון דיאָ געזעהען לויט זער, וואָ זעהר גרינדליך דיאָ, נייע יידישע פעסטער צייטונג דורך איהרען בעלגראַדער קאַרעשפּאַנדענט, טען איבער יענע פֿאַרפֿאַללע אונטערזיכטעט וואַר!

פֿערשיעדענע נייאַנקייטען.

* (דיאָ קאַנינג) טראַק געסטערן פֿריה, אים 5 איהר, מיט דער זיד-באַהן אין קעלענפֿאַלד אין אונד פֿוהר פֿאַן דאָרט מיט דער אונגאַר-שטאַטס-באַהן נאָך גאַדאַללאַ.

* (שלוס דער אויסשטעללונג.) הייטע נינג דיאָ פֿייערליכע שליעסונג דער אונגאַר-שען לאַנדעס-אויסשטעללונג פֿאַר זיך, קראַנפֿרינג רודאַלף טבאַף הייטע, 7 איהר פֿריה, מיט דער אונ- גאַרישען שטאַטס-באַהן היער איין, אום 8 איהר האַט זיינע אַהייט איינער אים אַקאַדעמיע-פֿאַלאַטט שטאַטסגעזעצטען זייטצונג דעם דערקאַפּען-קאַמיטעס פֿיר דאָס וויסק, (עסטער־טאָג) אונגאַרן אין וואָרט אונד בילד, פֿראַזירט, דער פֿייערליכע שלום דער אויסשטעללונג, דערען פֿראַשעקטאָר קראַנפֿרינג רודאַלף איזט, ערפֿאַלנטע אום 10 איהר פֿאַר- מיטשטאַטס, אים 1/2 אויף 12 איהר בענאָב זיך זאָגאַן דער קראַנפֿרינג נאָך גאַדאַללאַ צור בעגריסונג איה- רער מאַיעסטאַט דער קאַנינג, קעהרטע יעדאָך פֿאַן דאָרט מיטשעלעס סעפֿעראַט-צוגענס אים 1 איהר אויף דען צענטראַל-באַהנהאָף צוריק, אום אונפֿער- ווילט מיט דען רעגעלאַטיגען איילצונען איבער ברוק נאָך ווען צוזיקצורייזען.

* (פֿאַרן ווירטוואַל מאַנן - גראַם- גרונדגעזעצטען) דער רייכטאַטס-אַבנע- אַרדעטע אונד פֿאַרזעט דער בעסטער ווירטוואַל-שען קליסראַ-פֿאַרזעט, דער מאָרין ווירטוואַל, האַט זיך קליסראַ-פֿאַרזעט אונד זיך זיך פֿירטוואַל ליכעס גוט אונטערזינד מיט צומפֿונגע פֿאַן 1880 יאָר, דיאָ פֿערדען ווערדען ווערדען פֿעריאָלעטעטע זענען, מיט דען זאָגען צו פֿאַללען שען אונד זיך בעסטע געזעהען צו ערהעבען, דעם נייערזינגען זיך שטיק וועגאַרישען פֿאַרזעט זיך דיאָ הילדע טייערע דען געזעהען גליקליכע וויזע שט- דען זעלכע וואַונדערזיכטע דען ווען ענעזען ווערדען ווערדען, וועלכע דעם נאָכט דען מאַנד געגעלען!

* (דען הויפט-מערעסער דער מויס- שטעללונג) פֿאַרזעט 100,000 געמאַכטע יידישע באַנקעטער, דער זענען געזעהען, עסטאַט.

* (מאַטעריעלע לוינג יידישער לע- רער) אין געמאַכטע 100 האַבען וויר געמאַכטע לוינג בעריכטעט, דעם און ווירטוואַל דער שול- שטחיל ווייזע רעליגיאָנס-לעהרער, יעדען צו 50 גולדען אונד בענענדיק, אונד 100 פֿאַרזעט צו 100 גולדען לעהרער, געמאַכטע בעשפֿאַרטע אַמט- דיעזע שפּיראַטע, וועלכע איבער דיאָ טרעפֿען-לעה- רער היינטזעליך בלאָס דעספֿאַלע פֿערהאַנגט וואַרדען, ווילל זיאָ דען רעליגיאָנס-אונטערזיכטע ניכט זיך, דיאָ ווערדען שטאַטען בעשפֿאַרטען ווילל- טען, זיך זענען זענען דעם שלישטוהלס, בע- צעהונגסוויזע דעם שול, איינשטעקאַרס פֿאַרנע- שרעבען ווערדען, וואַרדען לייזער אויך פֿאַם קאַמ- טאַטס, אויסשוסטע בעשטאַטיגט, וויר שפּראַכען

אהגה זך אוך נור איינען מאַמענט צו בעזונגען, ערוודערטע גראַף בעל זנא'י לאבענד; זוא הער דאָקטאָר, זינד אין רעכטער דומט-קאָפּף! דער העראַבנעקאָמענע גראַף באַטמ היאני האט בעקאָנטליך איינע שאַסבערגערשע מאַכטער געהויראטהעט אונד איזט — ערשאַסען וואָררען! דיא בערײַטונג פֿאַן הוהנער-אויגענ-באלואם איזט וואָהל אונאַנגענעם, דאָך ביא ווייטעס ניכט זא געפֿאַהרליך, אלס דא מאַכטער איינע יידישען מיל-ליאַנגעס מאַנס. מינע זאלבע דירפֿטע מיר פֿעללייכט איינע פֿאַרע ארדעטט איינברונגען; דיא יידישע מיללייאָגענ-ברויט קאָסעטע יעדאָך דעם גראַפֿען באַטטהיאני דאס לעבען, איך וואָהלע דאהער דאס קליינערע איבעל! (עס איזט שאַן גוט דאס דיא העראַבנעקאָמענען קאוואלערע דאס הייראט-הען רייכער יידישער מאַדען אלס געפֿאַהרליך עראכטען!)

* (דיעבשטאהל אים קאבינעט דער קאנינין.) שאַן דיעזען זאמסטאן מעלדע-טען דיא ווענער בלאַטטער, דאס איין טראבאנטע-לייבנאדיסט איהרער מאיעסטאט דורך איינע פיס-טאָלענ-שום זך ענטלייכט האבע! נון ווירד אבער דיא אורזאכע דיעזעס זעלבסטמאָרדעס פֿאַלגענרעם בערייטעטע: דער טראבאנטע-לייבנאדיסט דאָר קאָווס קי היעלט זאמסטאן וואכע אין דער פֿאַרהאללע דעם קאבינעטס איהרער מאיעסטאט, אלס איין אנדערער לייבנאדיסט איהן אכלאזען וואָללטע, דא פֿאַנד ער דען דאָרקאָוסקי ניכט אס וואכ-פֿאַסטען, ער דראנג דאהער אין דאס איינערע דעם קאבינעטס, וואָ דאָרקאָוסקי אים אלבוט איה-רער מאיעסטאט הערומבלאָטטערטע, דאָרקאָוסקי וואוירדע זאגלייך אלס ארדעטירט ערקלאָרט אונד אין דיא קאסערנע אבגעפֿיהרט. קוים היער אנגע-לאנגט, יאנטע ער זך איינע קוגעל דורך דיא ברוסט, דיא זינען אויגענבליקליכען טאָד הערביפֿיהרטע. נאכטראָליך שטעללט עס זך הערויס, דיא דיע-זער זויבערע לייבנאדיסט שאַן פֿיהער מעהרערע קאָסטבארע, קונסט-בלאָטטער אים דעם אלבוט איהרער מאיעסטאט געריסען אונד אן קונסט-ליעבהאבער פֿערקויפט האטטע, דיעזעס אלבוט ערהיעלט דיא קאנינין ביא איינער פֿיערליכע פֿער-אנלאסונג פֿאַן דער רעוידענע-שטאט ויען צום אנדענקען, גילקליכערווייזע געלאנג עס יעדאָך, דיעזע קונסט-בלאָטטער פֿאַן דען בעטרעפֿענדען קויפֿערן וועדער הערבייזשאַפֿען, ווארשיינליך האטטען דיא קויפֿער קיינע אהונגן דאפֿאן, דאס דיע-זע קאָסטבארען קונסט-בלאָטטער פֿאַן איינע דינע-שטאהלע הערהוירען, עס דירפֿטע וואָהל דאס ערסטעמאל געשעהען זין, דאס אין דער ווענער האַפֿ-בורג אונד זאָנאָר אים קאבינעטע איהרער

מאיעסטאט דער קאנינין עליוזא בעטהא איין זאָלך פֿרעכער דיעבשטאהל פֿעראיבט וואוירדע!
* (איין אינטערעסאנטער פֿונד.) אין ארבעט (נייטראער קאמטאט) פֿאַנד איין בויער, דער זך איין זיינעם גארטען גרוב, פֿאַן געפֿאַס, וועלכעס ניכט וועניגער אלס 800 זילבער-מינצען ענטהיעלט, דיא אללע נאָך אים דעם יאהרע 1620 הערהוירען, דער איינפֿאַלינגע בויער פֿערקויפטע דען גאנצען פֿונד אום 6 גולדען, דיא דיא בעהאָרדע יעדאָך העפֿאָן ווינד בעקאָס, זאָ לייענטע זיא אין דער אַנגעלענעווייט איינע אונטערזוכונג אין.
* (פֿאַס טרויב.) ביא סעקעל-אודווארהעלי (זיעבענדיגען) וואוירדע, וויא פֿאַן דאָרט פֿאַס 2, דיעזעס מעלעגראַפֿירט ווירד, דער פֿאַסט-וואגען פֿאַן רייבערן איבערפֿאַללען אונד איינסערויבט, דער קוטשער וואוירדע ניכט בלאָס ערמאָרדעט, זאָנדערן פֿאַרמלך צוערשטעללט, צוויי פֿערדאכטיגע אינדי-ווידען וואוירדע פֿערהאפֿטעט.

* (איין גראַסער פֿערלוסט.) דעם אראדער ארוואַקאטען, דר' שוואַרץ, איזט געסטערן היער ביא זיינער פֿאַהרט פֿאַס האטטע צום צענטראַל-באהנדאָפֿען איין קאָפּפֿער אין פֿערלוסט עראטהען, דער נענעטשטאָרע אים וערטהע פֿאַן 100,000 גול-דען ענטהיעלט, אייך פֿאַנדען זך אין דעמעלביען 130 שטיק „פֿעה.פֿאַסע“ פֿיר דען יידישען שפֿיר-טוט-פֿאַבריקאנטען לאַזאַר אין ניי-יאַנגא.
* (נאכטראַגליכעס איבער דאס אטמענטאט אויף פֿרייסינעה.) דער „נייען פֿרייען פֿרעסע“ ווערדען העריבער אים פֿאַ-רוז פֿאַלגענדע אינטערעסאנטען איינצעלהייטען בעריכטעט: „דאס אינדווידואם, וועלכעס דען רע-וואָלוער נענען דען וואגען פֿרייסינעה'ס אבשאַט, היינט פֿעטער מאַריאַט'ס איזט געבאָרען צו אַמעריא (קאָרוקא), 50 יאהרע אלט, אונד וואָהנטע אין פֿאַרזי. זיינע הויזמיטערען בעטרעקטע, דיא דיעזער זיא דאָננערטאט ניכט צוויקקעהרט; דיא מאכטע זיא אַנצייגע ביא דער פֿאַליציא, וועלכע זאפֿאַרט דיא הויזדורכזוכונג פֿאַרנאָהט, דיא הויזמיט-טערען ערקאנטע דיא פֿאַטאָגראַפֿיע מאַריאַט'ס, אינדעסען קאם דער ארוואַקאט לאַנגער רע, אויף דען דער אטמענטאטער זך וועדערהאלט בע-רופען האטטע, אין דאס געריכט, מאַריאַט'ס זאמטע איהם זאפֿאַרט לייזע דען נאמען, פֿערווייגערטע זעל-בען אבער נאָך אימער דעם אונטערזוכונגס-רייכ-טער, וועלכער אינדעם פֿאַטאָגליך אויסערף: „וויר וויסען שאַן אללעס, מאַריאַט'ס! — דיא זיא עס וויסען (אנטוואַרטעט דער פֿערהאָלענע) זאָ ברויכע אויך ניכט צו פֿערההלען! .. מאַריאַט'ס ערצאָהלטע נון פֿאַלגענרעם: איך אבער צוערסט אלס פֿאַרטייע-פֿיהרער ביא דעם סועז-קאנאַל אין

פֿאַרט-סאָד געאַרבייטעט, אונד ביי דאָנן מיט מייער 21 יאהרען טאָכטער נאָך פֿאַנאַמא גענאַנגען, איה-נעם נאכטס זינד ארבייטער אין מינע וואָהנונג איינ-געדרונגען; דיעזע האבען מיך פֿאַללשטאַנדיג אויס-גערויבט אונד מינע מאַכטער צו נעמען הרמ; זיא שטאַרב נאָך צוויי טאָגען אין פֿאַלען דער ערליכע טענען מיטהאַנדלונגען; .. וואָהרענד ער דיעם ער-צאָהלטע, ווייטע מאַריאַט'ס, ער ערגריפֿף איין בייא איהם קאָנפֿיצירטעס „אלבוט“ אונד צייטטע דאס בילד זייער מאַכטער דעם ריכטער מיט דען וואָר-טען; דיא זעהען דאס ארימע קינד; ניכט וואָהר, זיא וואר שאַן; מאן האט זיא מיר נענטערט, אנה-מאָרדעט, אונד יעצט ווילל מאן זיא ניכט ראַכען! איך פֿערלאַנגטע מין רעכט, מאן האָרטע מיך אבער ניכט, זאָנערן יאנטע מיך פֿאַרט אונד רואנירטע מיך! .. איך קאָם נאָך פֿאַנאָרדיך צוריק, פֿערלאַנג-טע פֿאַן נייעם גערעכטיקייט, ליידער אבער פֿער-געבליך, איך קאָמפֿאַטע נענען גאַטע, נאכדעם אַלס דינער בעשאַפֿטיגט וואר, פֿערפֿעלע איך אין איינע קראַנקהייט, אונד מאן בראַכטע מיך אין דאס שפיטאַל, נאָך מייער נענעזונג האטטע איך קיינען פֿלאטין מעהר, זיטדעם אונטערנאָהט איך, וואס איך קאָנטע, פֿערלאַך אבער דענאָך דאס ציעל, מינע טאָכטער צו ראַכען, ניכט אום דעם אויגע, אלליין וואס פֿערמאג איין אונגליקליכער אָהנע געלה, אָהנע „פֿאַטאָקיאַן“! איך ערהאַב מעהרערעמאלע דיא קלאַנע ביא דעם מיניסטעריאום דעם אייסערן אבער מינע קלאַנע בלויבע אויך דא אונד ערהאַרט! — (פֿרייטעה.) ליעס נון קאָנסטאַטירען, וואס דער פֿער-האַטטעטע איבריגענס צויכט, דאס דיעזע קלאַנע נאָך אונטער דעם פֿאַריגען מיניסטער-אום אונד ניכט ביא איהם ערהאַבען וואוירדע, יעצט זאנטע דער אטמענטאטער ווייטער: „זאָ בלויבע מיר ניכטס אנדערעס איבריג, אלס אויפֿע-הען צו מאכען! מינע אבויכט וואר ניכט, פֿרייס-נעטה צו טאָרטען; איך קאָנטע איהן יא גאר ניכט, האַטטע איך איהן טאָרטען וואָללען, איך ווירדע איהן זיכער געטראָפֿען האבען! איך שאַס בלאָס גענען דיא ערדע, דאמיט איך פֿערהאַפֿ-טעט, דאמיט מאן אויף מיך אויפֿטערקאָזאט וועדע, אונד מאן זך מיט מייער זאכע בעשאַפֿטיגע!“ דיעזע אויסזאגע מאכטע מאַריאַט'ס אין איפֿרייט, ווירד נעם טאָנע, וועגן דיעזעלכע זך בעשאַפֿטיגט, ווירד דיא קלאַנע וועגען דעם אטמענטאטס גאר ניכט ערהאַבען ווערדען אונד דיא פֿריילאסטונג ער-פֿאַלגען, פֿרייטעה האט זעלבסט שאַן זיינעטויע-גען שריטטע אונטערנאָמען אונד עררן לעס-סעפֿט, דען שטען ביא דען פֿאַנאַמא ארבייטען, אום אויסקונפֿט ערוכט, דיעזער עראַנגערטע זך, דאס זיינערצייט פֿאַן מאַריאַט'ס אונד דעסען

זאכאריא דע היספאניא

קארל: נאָטס אונד זיינע נוסען ענגעל מאַגען דרך דאפֿאַר בעהושען!
לאַיזע: נאָטס אונד זיינע נוסען ענגעל בעציינען עס, דאס עס זאָ איז!
קארל: איינצוגעגענעס מאַדען, וואס האטט דוא געטאָהן? דוא האטט איהן אונגליקליך געמאכט, האטט דיא שטאַרקסטען באַנזע דער נאַטור צעריסען, האטט דעם זאָהנע זיינע פֿאַטער געריכט! וואָן וואוירד דער נאמע אונזערע פֿאַמיליע עטאַלס זך ענטטערט, אלס אין דיעזעס איינענבליקע דורך דך, — נעהע, איך קעננע דך ניכט מעהר! ..
לאַיזע: קאַרל! ברויער! דאס גיוואמע גליק האט מיר גור אין דיר אייניק בעשיט צער געלאסען, אונד ווילל דער מיר ניכט בעציינען? .. נון, זאָ גינס מיך דען, שילדערע מיך פֿאַר אלס איין פֿערוואַפֿענעטע ווע-זען! וויא ווירד זך איהם אום דען האלד!
קארל: אונגליקליכע לאַיזע! וויא האב אייך דען פֿעריענט, דורך דך ענטטעהט צו ווערדען, מינען נא-מען געבראַנדמאַרקט, אונד מיך אלס דען מיטפֿערהייערע איינעם שוואַכען, שטאַריכט פֿערליבעטען יינגלינגס געשאַנ-דעס צו זעהען? ..
לאַיזע: דוא וואנטעט עבען יעצט, דוא ליעבסט דען פֿערייערע אלס פֿריינד, אויך איך ליעבסט איהן אלס פֿריינד, אבער וויא באלד פֿיהרס איינע זאָלנע פֿריינדשאַפֿט ניכט צוויי הערצען עננער צוואממען, אונד פֿעראייניגט זיא זאָ וויא דוא דיא אונזויגען פֿעראייניגט וועהט.
קארל: מיט דיר ווילל איך דארויבער ניכט שפֿיר-לאַיזע: איך בין פֿערייכט ווייב!

טען, איך פֿיהלע זאָ עטוואס אין מינעם הערצען, דאס מיך ווארנט, דוא האטט דינע עהרע אין דיא שאַנצע געשלא-גען, אונגליקליכעס מאַדען! איך ווילל וועניגסטענס דיא מינינע רעטשען! (נעהט אב.)
פֿינפֿטער אויפֿטריט.
פֿרייערדיך, מאַד'י ראַסקליף, לאַיזע.
מאַד'י ראַסקליף: לאַיזע, ליעבעס קינד! וואס איזט פֿאַריגענאָגען?
פֿרייערדיך: וואס איזט דא צו פֿאַנען, זעהען דיא איהרע בלאַסע, זעהען דיא וויא זיא ציטטערט! ביא מייער זעלעלע, דאס איזט צו פֿעיל!
לאַיזע: שיללע, פֿרייערדיך! ניכט מיר דיניגען אים, פֿיהרע מיך אין דאס נאַכטע צימטער — דאָרט ווילל איך — וועגען דוא רויגן זיין וויללעס — מיט דיר שפּרעכען, (אללע אב.)
זעכסטער אויפֿטריט.
צימטער אין ביראָנס הויזע.
סיר ביראָן, סוינדערס.
ביראָן: נון סוינדערס! וואס פֿיר נאכריכטען הא-בען זען פֿאַן מייעם ניכטשווידיגען, אונגעוואָרעמען זאָהן איינגעצאָגען.
סוינדערס: נעהען האב' איך איהן ניכט, אבער געהאַרט האב' איך, דאס ער איינע זעהר היבשע וואָהנונג געמיעהטעס האט, אונד עבען גענאַנגען איזט, דינע פֿירא דאיהן צו ביינען!
(פֿאַרשטעצונג פֿאַלנט.)

זינערצייט דיא ערווארטונג אויס, דאס קול-
מוס מיניסטער טרע פארט, דער ענליך דאך
אינגען האהערען שטאנדפונקט איינמיט, אלס דיא
אונטערזאנדעטען ארגאנע אין דער פראווינג, דיא
לידער נור צו דיפּיט פּאָן אַמ-סעמישען בעוועג-
גרינדען זיך ליימען לאסען, דיעזעס היממעל-שריי-
ענדע אורטייל אנגולירען ווערדען לידער
קאס עס אנדערס, אויך זיינע עקסעללענע הערר
פּאָן טרעפּאַרט פּאָנד זיך פּעראַלאַסט, דיעזען אוי-
היילס שפּריך, וואָדורך דרייא יודישע פּעדהרר
אונד פּאַמליעט-פּאַכער ניכט בלאָס מיט עמפּפּיר-
ליכען געלד-טראַפּען בעלעגט, זאָנדערן דורך סוס-
פּענדרינג פּאָס אַמטע פּאַרמליך און דען בעסטעל-
שטאב געבראכט ווערדען, צו בעשטאַטיגען!
וויר געשטעהן, דאס אונס, אונגעזיכטס איינע זאָלך
ריקניכטלאָזען פּערהאַהרענס, דיא האַלטונג דעס
רואַמישען מיניסטער-פּראָוידענטען דען דאָרטען
זידען געגענאכער נאר ניכט מערער בעפּערמענד
ערשיינט! זאָ פּיעל איזט געוויס, דאס לויט דעס אָר-
טהאָדאָקסען לאַנדעס-שטאַטוטס דער אונטערריכט
אין דען תּלמוד-תּורה-אונטערזאָכט ניכט אויף איינע
געשטימטע שטונדען-אנצאהל בעשראַקט איז!
דיא שול-אונד קאָמפּטראַקט פּערהאַרדען האַסטען
אלוז אַור קיין רעכט, דען יודישען רעליגיאָנס-לעה-
רערן אין וואַראַנגוי פּאַרצושרייבען, וויא פּיעל
שמונדען טאַנליך זיא אין דען יודישען רעליגיאָנס-וויס-
סענשאַפטען אונטערריכט ערטהיילען דורפּען! וויר
עמפּפּעהלען האַהער דיעזען פּאַל אַנגעלעגענטס
ליכט דער אויפּטערקואַמקייט ביי דער יוד-
שע אַנצולייגען, אין דער פּערהאַרטיילונג
דער אַרמען יודישען רעליגיאָנס-לעהרער צו ווא-
ראַנגוי איזט אין נאַנגי גראַבליכער וויווע דיא
גאַנצע יודישע קאָנפּעססאַן מיטהאַנדערלט וואָרדען!
אונד דא עס זיך זאָנאַך ניכט בלאָס אויס דיא אינ-
ערהאַרטער וויווע געמאַכטענעלעך דרייא יודישען
רעליגיאָנס-לעהרער זאָנדערן אויס אין אַפּפּענע
אַטמאָספּיערע אויף דיא גאַנצע יודישע קאָנפּעססאַן
האַנדעלט, זאָ עראַכטען וויר עס אלס הייליגע, אונ-
אבוויזאַרע פּפּליכט בידער יודישען קאַנצליען,
זינער עקסעללענען, דעס העררן קולטוס-מיניסטער,
אינע נאכדריקליכע רעפּראָזענטאַציען אין דיעזער
אַנגעלעגענהייט צו אינטערברייטען, הערר פּאָן
טרעפּאַרט האַט בערייטט זאָ מאַכען איבעראַיל-
טען ערלאַס צוריקגענאַממען! ער ווירד אויך דיא
אינשולד דער אַרמען לעררער צו וואַראַנגוי איי-
געפּערבען, וועגן מאַן עס ניכט אונטערלאָסט, דיא
געוויינעטע שריטטען אין דיעזער אַנגעלעגענהייט
זאָפּאַרטע אינצולייגען!
* (דאס טיטס-אייוב עליאוס) הייטע
זינד עס עבען 10 יאהרע, דאס קאַלאַמאַן טיטס-מ-

ניסטער-פּראָוידענטע געוואָרדען, דאס 10-יאַהרע
רעגירונגס-זיבלעאוס ווירד טראַפּענע ערסט אס
29. דיעזעס געפּיערע ווערדען.
* (אויך איין 10-יאַהרע געס יוב-
לע אום) דער דירעקטאָר דער בורא-פּעסטער
יודישען הויפט-שולע, הערר סאַנטוי, פּיערט
אום 8. דיעזעס דאס 10-יאַהרע זיבלעאוס דער פּאָן
אויס געלייטעטען רעאַקציען דעס לעררער-פּער-
אינס-בליאטטען, וויר גראַטולירען העררן סאַנטוי
אויס פּאַללעס הערען צו זיינע אונטערברייכען
שורגאַלישען ערוונגענע שטאַפּען!
* (דיא סערבישע קאַנגיגן) אויס
בעלגראד ווירד געמעלדעט: אונזערע קאַנגיגן גא-
טאליא ווירד איינסט דען געגענשטאַנד פּאָן לא-
בעס-געזאַנגען דער פּאַרצוגלייכטען דיכטער
זיין, דיעזע ווערדען ציאַכטט מעלדען מיססען פּאָן
דען פּיערציג נאַה-מאַשינען, וועלכע דיא יונגע קאַנגיגן
אויס בורא-פּעסט קאַממען ליעס נאך בעלגראד;
פּאָן דען פּיערציג נאַה-מאַשינען, דיא זיא אין דער
האַהען האַללע איהרעס פּאַלאסטעס אויפּשטעלען
ליעס; פּאָן דען פּיערציג נאַה-מאַשינען, דיא איהר
בעהילפּליך זינד, ווערקע דער מענשען-ליעבע צו
פּערהריכטע, אום פּערהאַרטייטע דען דאַמען איהרעס
האַפּעס אונד דער בעלגראדער געזעלשאַפט. איהרע-
זע דיכטער ווערדען פּענרער זאַנגען מיססען, וויא
דיא האַבזונגע פּרעסטיין איהרע שאַנסטען
זאַלע צו איינער, שניידער-ווערקשאַפּטע פּער-
וואַנדעלעטע, אונד וויא דיעזע נאַה-מאַשינען קיינען א-
פּערן צוועק האַטטען, אלס דער אַרמען סאָלדאַטען
אויס פּערדע מיט וואַשע אונד קליידערן צו פּעלען
הען! (דאס איזט געוויס עדעל אונד פּאַטריאָטיש!
דיא יונגע קאַנגיגן אונטערשטיצט איהרען געמאַהל
אין זיינע קריגערישען אונטערנעמונגען! דאך
פּיעל עדלער איזט עס, וועגן מאַן צור צייט דעס
פּיערענעס דען אַרמען אונד נאַהליידערדען בענואָג
פּיעל אונטערזאָכטען צו-ווענדעט, אלס יעצט
דען סאָלדאַטען!)
* (אויך גראַסליכער אונגליקס-
פּאַלל) ווירד אויס וואַראַנגוי גע-
מעלדעט: דיא קויפּמאַנס-פּראַיט בעטיט ווייסיס
האַטטען געמליך דאס אונגליק, אין דער נאַכט פּאָן
29. אויף דען 30. קאַטאָבער, גלאַסליך איהרער
ריקקעהר פּאָס האַנזשפּאַלואַרער מאַרקט, מיט דעס
וואַגען צו שטירצען אונד פּאָן דען וואַרענ-קיסטען
ערשלאַגען צו ווערדען, דיא פּערהאַנגליקע הינטער-
לאַסט לידער זעכס אונגריגע קינדער.
* (ליידער וויעדער זעלבסטמאָרד
איינעס יודען) אויס אראד ווירד איינסטע-
לעגאַפּיש געמעלדעט: דער שפּירטוס-ברענגער-
בעזוטצער אין סענט-אנא, מאַרין ווערנער,
גלייך לאַבעלע, וואָללען אויך וויר וויעדער איינע
קריצע ווייטע בייא דער ליעבען מילטאַש מאַכען, אום איה-
רע פּראָקטע ווייטער צו פּערהאַלען.
מלכה מילטאַש רוחטע אין דען אַרמען איינעס טיע-
פּען שלאַפּעס, איהר רונגעליגעס געזיכט פּערוואַנד פּאַסט
אונטער דער נעלכען קאַפּע, הויבע, נור איהרע שפּיצע
נאזע אונד איהרע צוואַכענענע פּענעלען ליהרען אַרען.
זיכטבאַר; דאס קינ אבער באַנד זיך שאַמיט אונטער דער
שמוציגען קרויזע דעס ביי-געשפּענעקלעטען נאַכט-
געוואַנדעס.
מילטאַש טרייסטע זיס, ויא זאָ איהרע צפּורה צום
בעדעקען אויף דען לעדערען זאַרגענ-שטוהל דעס הער-
זיגען; ויא אויף דיא קאַטבאַרען פּעלדען דען פּען-
שפּאַרבענען שררה אום דען מאַנערען האַלו איהרער ענ-
קלען געשולונגען; דיא בליפּענערען אָהר-געהאַנגע מיט איי-
נעס ראַהען וויערענ-פּאַרען אום דערען אָהר-מישעל בע-
פּעסטיגעט; דאס שוואַרע אַרבעטס-באַנד מיט פּונקטליכען
זיוועלען אין דערען ראַהע-פּאַרבענעס האַרען. . . ויא זאָ
אויס טרויע, וויא מאַן איהר אלס נעגט-מוסטער דיא ברויט
צום זענען היפּהרעט. . . דאך מיט איינעס טרויעלען
שרייא ערוואַכטע ויא אויס דעס שאַנגען טרויע צו שמערצ-
ליכען ווידקליכקייט; ויא וואַרדע פּאָן אונצאַרער שטי-
מע אויס דעס שלובטער געניטעלע.
„וואס ווילסט דואָ?“ — העררשטע דיא ערוואַכטע
מילטאַש איהרע מאַנד צו, דיא איהר הויפט דורך דיא
שטריע אין דיא שטובע שטאַפּעט.
„דער דאָקטאָר אויס דא!“ — ערווידערטע דיעזע
טרויע.

דער אס 1. דיעזעס נאַכטמאַטאס, אין פּאַלגע אנדאַל-
טענדער געשאַפּט-לאַזיגקייט, קאַנקורן אַנמלדע-
טע, האט זיך אין דער דרויף פּאַלגענדען נאַכט
ערשאַפּען, ווערנער עפּהרישע זיך בייא אללען,
דיא איהן קאַנטען, גראַסער בעלעבעמחייט; זיין
טאָד האט אובעראַלל גראַסע טהיילנאמהע עררענט.
דיא פּאַססיווא ווערנערס ווערדען מיט 150,000 גול-
דען אַנגעגעבען, דער איהרער פּלאַמין איזט בייא
דעס קאַנקורע ווערנערס אין נאַנגי אונגעדייטענ-
דער וויווע טהייללינגט. (ווארום גלייך צווישן מאַרד-
וואַפּע? עס האַטטע דעס אונגליקליכען קאַנגיגן ניכטס
געשעהען קאַנגען, נאכדעם דער קאַנקורן נור וועגען
„געשאַפּט-לאַזיגקייט“ ערפּאַלגעט! דאס דיא מענ-
שען בייס פּערולוסט דעס געלדעס זאָגלייך אויך דען
קאַפּפּ פּערהלערען! עס געהאַרט עבען צו דען גע-
פּאַהרליכסטען קאַנקורען דער מאַדערנען גע-
זעלשאַפּט, דאסס דאס געלד אַללעס, דער
מעניש אבער עבען ניכטס גילט! דעס האַלב בע-
טראַכטען זיך פּיעלע מענשען, דיא אום איהר געלד
קאַממען, אלס אונטערטבאַר פּערהאַרען! דיעזע
ערשיינען איזט אללערדענס איינע האַכסט בע-
טריבענדע!)
* (אויך היינער-אוינגע-גראַפּ) אין
בוראפּעסט לעבט גראַפּ אַפּאַד בעלעזנא, אַ
דער, פּאָן אייטערסט רייכער פּאַמליע אבשטאַמ-
מענער, זאָ העראַבנעקאַמען איזט, זיין לעבען דורך
דיא פּאַבריקאַציען פּאָן „פּאַסט“ אונד היינער-
אוינגע-באַלזאַם, צו פּרעסען, דאס וואַרע אינדעס
נאך קיין גראַסע אונגליק, דיא עס אויך פּיר איינע
גראַפּען קיינע שאַנדע איזט, דורך עהרליכע אַרייט
זיינען אונטערהאַלט צו זוכען! דאך דאס טהאַט
גראַפּ בעלעזנא ניכט, אויס געגענשטוילע, ער
שטעללעטע מעהרערע פּערוואַגען אן אלס פּעריקליפּער
דעס פּאָן איהם פּאַבריקאַטען, וואַנדער-ווערקענדען
באַלזאַם אונד לאַקטע דענוועלדען בעדייטענער
געלד-בעטראַגע אלס „קויפּאַן“ אויס, דיא ער אַר-
פּיר זיך פּערווענדעטע, דאס בורא-פּעסטע געריכט
פּערוועטצטע דען העררן גראַפּען, וועגען בעטרוגס!
אונטער אַנקלאַגע, דיא דיעזער יעדאך היינענען אפּ-
פּעללירטע, זאָ בעשטאַטיגען בעסטערן אויך
דיא קאַנגליכע טאַפּעל דען אַנקלאַגע-בעשלוס דער
ערסטען אינשטאַנץ. גראַפּ בעלעזנא איזט
אינדעס, וויא דיא מיססען לייכטזונגיגען מענשען,
איין רעכט הייטעדער ווייטצ-קאַפּפּ, זיין אדוואַקאַט
זאַנטע איהם געמליך שערענד: „ווארום האַבען
זיא זיך איבערהויפט מיט דיעזעס לאַבערליכען הוה-
נער-אוינגע-באַלזאַם בעשאַפּען? אלס העראַבנע-
קאַממענער גראַפּ האַטטען זיא יא נאך אימער דיא
טאַכטער איינעס אונזערער מאַדערנען יודישען
מיליאַנאַרע אלס ברויט היימפּהרען קאַנגען!“ —

פּאַלליעטאַן, נחמה חיון.

— אין שווינדלער אויס דער „שבה צבי שולע“ —
(50טע פּאַרשעטצענע)
„בליטעלע האט איינע צעפּלונכט-שטאַטעט בייס
אַבערסט בוימבוס געפּונדען (זאַנטע אַזאַאַק, אום דען
אויפּעבראַכטען לאַבעלע צו בערווענען), דעססען עדעלעהר-
ציגע נאַטשין ויא פּפּלענגט, וויא איינע מוסטער איהר קונד!
אך פּאָנד זיא פּאַר איינען שמונדען אויף דעס פּערהאַפּע-
אם ארבעטס-הינגעל איהרער מוסטער, אין טאַקטע-האַנליכעס
צושטאַנדע אונד בראכטע ויא עס איהרעס מאַנגע משה
שמואל.
„נאַטש לאַהנע עס דען וואָהלשטאַטען פּאָן שר'הס
קינדען מיט אללען פּריידען דעס לעבענס אונד לאַסטע ויא
דער זעליגקייט אויס היממעל טהיילנאמאש ווערדען, דיא דען
פּראַסטען אונד נערעכטען בעשיידען איזט! (זאַנטע לאַ-
בעלע) יעצט, יעצט, בוי און איהרע, פּיהרס מיט צו
בליטעלע!“
לאַבעלע האַטטע איינע מאַנסעל אומגעוואַרען, איי-
נען ברייט-ראַנדען הוט אויפּגענועטצט, שרייט דער שטריע
צו אונד זאַנטע!
באַלד האַטטע איך פּערינעסען, דיא איך איינען
פּאַרזוואַנד פּיר מינע ענפּפּערונג פּאָס הויזע פּונדען מוס,
דען אויך ווערדע פּאָס לאַנער דער בליטעלע ניכט וויינען,
אַלס בוי דיא געפּאַהר פּאַרביכער איזט! איך ווילל צו מינער
מוסטער, אין וועינען אוינענליכען בוי און בייא אייך!“

„אין שוואַרצער טרויס זאָלל דור ווערדען! דער
דאָקטאָר אין דיעזער שטונדע! דער שול-קאַפּפּער האט יא
נאך ניכט צום געבעטע גערופּען, וואס מאכט דער דאָקטאָר
זאָ פּרויב בייא מיר?“
„קריקטע אויס דען בעסט-פּענערן אונד דיעס גע-
שווינד! איך האבע אייך וויכטיגעס מיטצוטהיילען!“ — זאַנטע
דיא שטיכטען קאַרדאָאַס.
דאָקטאָר, אויס נאַטשעס וויללען קאַסט ניכט אין
דיא שטובע!“ — קריישטע מילטאַש, דאס דעק-בעסט בוי
איכער דיא קאַפּע, הויכע ציעהנער.
מילטאַש קראַך אויס דען בעסט-פּענערן, היללעט זיך
אין איינען נערעלפּאַרבענען שלאַפּאַק, באַנד איהר דאָטה-
קאַרויטעס שאַטענ-טאָך איכער דיא קאַפּע, הויכע, שילפּטע
אין פּאַר אויסגעטרעטענע פּאַנסאַפּעל איכער דיא פּוס-
שפּיצען אונד איהר מאַרענאַנציו וואַר פּאַללענדרעס.
„וואס אויס געשעהען, דאָקטאָר? איהר האבט זיך
פּאַסט צו טאָרע ערשעקט!“ — זאַנטע מילטאַש, אין דיא
גראַסע שטובע טרעפּענער.
„איינע שרעק ווירד זיך אין פּריידע פּערוואַנדעלן,
וועגן אויך אייך שטוהילען, וואס זיך העיפּהרש!“ — זאַנטע
קאַרדאָאַס, איהר איינע „פּיער“ שונפּס-טאַבאַק אַנבעטענער.
וויא פּיעל וואָללש איהר מיר צאַהלען, וועגן אויך
איינע צפּורה צור פּרויב חיוןס מאַכען?“ — פּאַונ ער.
זאַנטע, וואס איהר דאַפּיר פּעלראַנט!“ — ערווידערטע
זיא, דיא פּרויע איהרער נאזע צו פּאַהרענער.
„צווישןווענד גולדען!“ — וואר דיא קריצע אַנט-
וואָרס.
(פּאַרשעטצענע פּאַלעס)